

ostravský čolek

časopis Zoologické zahrady
a botanického parku Ostrava

jaro / 2019

ročník XIII.

Akce v zoo 2019

červen

so 01. 06. **Den dětí**

Akce

st 05. 06. **Co trápí včely**

Přednáška
v 16.00 hodin

čt 06. 06. **Noc snů – večer pro handicapované děti**

Akce

so 15. 06. **Den pro včely a medobraní v zoo**

Akce

so 29. 06. **Den pro želvy**

Akce

červenec

po-pá 08.-12. 07. **Týden pro domácí zvířata**

Akce

srpen

so 10. 08. **Den pro slony**

Akce

so 17. 08. **Den bez palmového oleje**

Akce

so 24. 08. **Den pro antilopu Derbyho**

Akce

pá 30. 08. **Běh pro gibony**

Akce

září

st 04. 09. **Mezinárodní noc pro netopýry 2019**

Přednáška
v 16.00 hodin

so 07. 09. **Den pro supy**

Akce

so 14. 09. **Den pro seniory – volný vstup pro seniory nad 60 let**

Akce

říjen

st 02. 10. **Tetřevi v Beskydech**

Přednáška
v 16.00 hodin

so 05. 10. **Den zvířat**

Akce

listopad

so 02. 11. **Halloween v zoo**

Akce

st 06. 11. **Biodiverzita v Zoo Ostrava – novinky**

Přednáška
v 16.00 hodin

prosinec

st 04. 10. **Cesty koření a užitečných rostlin starého světa**

Přednáška
v 16.00 hodin

so 14. 12. **Advent v zoo**

Akce

út-čt 24.-26. 12. **Vánoce v zoo – volný vstup pro děti do 15 let**

Akce

Přednášky jsou určeny nejen odborníkům, ale jsou otevřené i zájemcům o zvířata a ochranu přírody z řad široké veřejnosti. Konají se každou první středu v měsíci (mimo letní prázdniny) od 16:00 hodin v přednáškové místnosti ve správní budově zoo. Vstup na ně je zdarma. Změna programu vyhrazena.

Vážení přátelé a příznivci zoologické zahrady,

dostává se Vám do rukou další číslo časopisu Zoologické zahrady a botanického parku Ostrava věnované novinkám a zajímavostem, které se v naší organizaci udály v posledních měsících. Představíme Vám nové druhy, které obohatily kolekci zvířat čítající už více než 400 druhů. Jsou mezi nimi i velmi bizarní druhy, jako např. bičovec pestrý – pavoukovec se zploštělým tělem, nebo holaspis létavý – jediná ještěrka, která je schopna plachtit vzduchem i několik metrů. Na konci loňského roku jsme pro Vás otevřeli nové akvaterárium v pavilonu Papua, kde našly svůj domov další dva nové druhy – krajta zelená a ryba se zajímavou strategií lovu stříkoun pětitrnný. Narodila se také řada mláďat, za všechny zmíním unikátní noční savce damany stromové, kteří se zatím množí jen v naší zoo, nebo v lidské péči velmi vzácně chované želvy Hamiltonovy. Další jsou představena

uvnitř časopisu. Novinkou v areálu zoo je i několik herních a edukativních koutků pro děti i dospělé. Na dalších stránkách se dočtete o nové informační kampani Ukradená divočina. Byla spuštěna v létě 2018 a upozorňuje na nelegální obchod s volně žijícími zvířaty a dopady pytláctví na populace vybraných živočišných druhů. Naleznete zde také několik možností a tipů, jak se společně s námi zapojit do ochrany přírody a ohrožených druhů zvířat. Kdybyste neměli plány na večer dne 30. srpna, budeme moc rádi, když se zúčastníte čtvrtého ročníku charitativního běhu Zoo Ostrava, který je tentokrát cílen na podporu projektu usilujícího o záchranu gibona stříbrného. A vůbec nemusíte být sportovně založení a trénovaní. Nejde totiž o závod, ale důležitá je Vaše účast. Nezapomněli jsme ani na druhy naší přírody, konkrétně volně žijící ptáky vyskytující se

v blízkosti lidských sídel, kteří mohou být ohroženi prosklenými plochami. A nechybí samozřejmě ani speciální stránka pro děti, která s problematikou ochrany ptáků souvisí – omalovánka, jak to vidí ptáci, je na zadní straně obálky. Další novinky a aktuality o naší/Vaší zoologické zahradě a botanickém parku najdete na webových stránkách, facebookovém profilu a Instagramu zoo. A samozřejmě také přímo v areálu. Tímto Vás co nejsrdčněji zvu k osobní návštěvě. Ať se do zoo vydáte jen tak na procházku, nebo si vyberete některou z našich doprovodných akcí, budeme se na Vás těšit! Dvě koruny z každé Vaší návštěvy pomohou ochránit přírodu na mnoha místech zeměkoule.

Příjemné a inspirativní čtení Vám přeje
Petr Čolas, ředitel

Nová expozice pro krajty zelené

Nová expozice **pro krajty zelené** vznikla v **pavilonu Papua** – největším akvaterarijním komplexu ostravské zoo. Nové akvaterárium najdou návštěvníci v průchodu do Voliéry Papua. Kromě krajty, které se staly prvními zástupci hadů v tomto pavilonu, jsou ve vodním prostředí k vidění zástupci paprskoploutvých ryb. Jedná se o hejno **stříkounů pětitrnných** – ryb se zajímavou strategií lovu potravy. Vybudováním nového akvaterária došlo k rozšíření a zpestření prostoru prezentujícího návštěvníkům vzácné zástupce papuánské přírody.

KRAJTA ZELENÁ

(*Morelia viridis*)

Obývá celou Papuu (ostrov obecně znám jako Nová Guinea) a přilehlé malé okolní ostrůvky, kde se vyskytuje v mnoha barevných formách. Na těchto ostrůvcích roste tropický deštný les se spoustou často bezejmenných říček. Jedna z nich se stala předlohou pro naše nové akvaterárium. V přírodě tento škrtilík přes den odpočívá stočený na větvi v typické poloze s hlavou uloženou v prostřední smyčce těla. Aktivní je v noci. Mladí jedinci loví převážně drobné plazy (například scinky), v jídelníčku starších jedinců se vyskytují hlavně menší savci a také ptáci. V dospělosti dorůstají do 2 m (z toho ocas asi 20 %) a hmotnosti 1,5 kg. Samice klade do dutin nebo rozsoch stromů 15–20 vajec splených k sobě. Na rozdíl od jiných vejcorodých hadů o ně po celou dobu inkubace, tedy 40–65 dnů, pečuje. Samice se obtočí kolem snůšky a tímto způsobem vejcím zajišťuje správnou vlhkost, teplotu a také bezpečí. Mláďata jsou po vylíhnutí žlutá až cihlová a po čase se přebarvují.

Krajta zelená se dožívá 15–20 let. V přírodě zatím nepatří k ohroženým druhům, v lidské péči se však množí poměrně vzácně.

STŘÍKOUN PĚTITRNNÝ

(*Toxotes chatareus*)

Obývá estuária, mangrovové porosty, ale proniká také do sladkovodních řek a malých potoků, žije dokonce i v jezerech. Zde preferuje břehy s převislou vegetací. Podobně jako sedm dalších druhů stříkounů se živí převážně hmyzem. Na rozdíl od jiných ryb stříkouni nečekají, až potrava dopadne na vodní hladinu, ale aktivně ji

uloví. Vyhlédnutou kořist, například cvrčka sedícího na větvi nad vodou, nejdříve zaměří a pak přesně mířeným proudem vody z tlamky hmyz srazí. Sestřelený hmyz spadlý na hladinu pak už snadno lapí. Stříkoun pětitrnný však loví také korýše a malé rybky a na rozdíl od jiných stříkounů žere také rostlinnou potravu. Hlavní potravou však zůstává hmyz, který dokáže sestřelit na vzdálenost až 150 cm. Mladé ryby se této střelecké technice musí učit vzhledem k lomu světla ve vodě.

Nové druhy v zoo

BIČOVEC PESTRÝ

(*Damon variegatus*)

Tento zástupce pavoukoců dorůstá velikosti 3–5 cm. Vyznačuje se širokým plochým tělem a segmentovaným zadečkem. První pár kráčivých nohou je přeměněn ve smyslové orgány a neslouží k chůzi. Druhým párem končetin, nápadně velkými pedipalpami pokrytými trny zachycuje svou kořist a chelicerami ji dělí na menší kousky. Tři páry protáhlých kráčivých končetin umožňují rychlý pohyb. Bičovci nedisponují žádným jedem. Loví hmyz a pohybují se podobně jako krabi – bokem, proto se jim také říká krabovci. Bičovec pestrý obývá zejména tropické lesy a jeskyně, dále pak savany a polopouště subsaharské Afriky. Samec při namlouvacím tanci pouští na podklad spermatofor, který následně samice vstřebá do svého pohlavního orgánu. Po dvou týdnech naklade samice vajíčka na spodní stranu svého zadečku (abdomenu). Tam zůstanou přilepená a krytá speciální látkou, která je chrání před poškozením. Po 100 až 120 dnech se z vajíček vylíhne 10 až 45 larev. Ty nadále zůstávají na matčině abdomenu a opouští jej až po

prvním svlékání. Mladí bičovci žijí ve společenstvích do doby 3 až 4 svleků. Pak si samci začínou vytvářet a bránit svá teritoria. Jedná se o živočicha s noční aktivitou, proto bylo pro skupinu bičovců připraveno terárium v Noční Tanganice, tedy expozici s obráceným světelným režimem.

BAŽANT ZLATÝ

(*Chrysolophus pictus*)

Jedná se o ptačí druh z řádu hrabavých obývajících lesy a hornaté oblasti na území západní Číny. Jako lovný druh byl vysazen i v řadě jiných zemí, mezi jinými i v Česku. Na některých místech zdomácněl a došlo k jeho křížení s bažanty diamantovými. Samec dosahuje délky 90–115 cm (2/3 délky připadá na ocas) a hmotnosti

do 0,9 kg. Má výrazně zbarvené peří s převažující červenou a zlatou barvou. Samice je menší a nevýrazně černo-hnědě zbarvená. Převážnou část dne tráví na zemi hledáním potravy. Živí se zejména semeny, květy, ovocem, zelenými částmi rostlin a malými bezobratlými živočichy. Na noc a při nebezpečí vylétá hřadovat vysoko do korun stromů. Bažant zlatý žije většinu roku samotářsky. Na jaře v období toku se samec snaží upoutat pozornost samic krákvými zvuky a svatebním tancem, kdy rozevře zlatou chocholku na temeni hlavy a zlatý límeček s černými pruhy. Slepice následně snáší 5 až 16 vajec, na nichž sedí asi 23 dnů. Nekrmivá žlutohnědě žíhaná kuřata následují slepici asi 2–3 týdny po vylíhnutí. Slepíčky dospívají v prvním roce a kohoutci až ve druhém, kdy se

také plně vybarvují. Dožívají se 10 let. Pár bažantů zlatých můžete obdivovat ve voliére společně s alexandry čínskými nedaleko vstupu do zoo (směrem k Voliérám ptáků Tibetu a Číny).

HOLASPIŠ LÉTAVÝ

(*Holaspis guentheri*)

Asi 13 cm dlouhá ještěrka, která se vyskytuje od západní Afriky až po Tanzánii a zatím nepatří k ohroženým druhům. Jak napovídá její název, je schopná létat (jako jediný zástupce ještěrkovitých). Na první pohled se přitom nezdá, že by byl holaspis jakkoliv přizpůsoben k létání či plachtění – nemá křídla, žádné kožní záhyby, ani blány mezi prsty, zkrátka nic užitečného k létání. Přesto údajně dokáže překonat vzdálenost až 30 m! Holaspisi jsou znatelně dorzoventrálně zploštělí od hlavy až po ocas. Při plachtění však tělo už více nezplošťují. Tento malý druh ještěrky je tak lehký, že při skoku klesá na zem jako pířko, brzdí tak pád a kontroluje dopad. Váží pouhé 2 g, což je méně, než by se dalo čekat vzhledem k jeho velikosti! Kosti holaspisů jsou vyplněné vzduchovými prostory. Překvapující schopnost pasivního letu této ještěrky tak může pomoci vysvětlit, jak v raných stadiích vývoje mohl vznikat u jiných zvířat skutečný let. Adaptace k pasivnímu letu slouží holaspisům především jako únikový manévř při hrožícím nebezpečí. Nápadně zbarvené tělo a zvláště pak tyrkysově pruhovaný ocásek připomínající jedovaté stonožky je jeho další adaptací a slouží holaspisům k zastrašení predátorů. Skupinku holaspisů si lze prohlédnout v minipozici v prvním patře Pavilonu evoluce. V chovatelském zázemí jsou pak další, kteří se zde i úspěšně rozmnožují.

Přilož nohu k dílu a pomoz nás zachránit!

Čtvrtý charitativní běh v Zoo Ostrava

Dne 30. srpna 2019 se v areálu ostravské zoo uskuteční již čtvrtý ročník charitativního běhu. Akci, která podpoří záchranný program pro gibony stříbrné Coffee and Primate Conservation Project, pořádá zoo opět ve spolupráci s atletickým klubem SSK Vítkovice. Více informací včetně online registrace najdete na www.behzooostrava.cz.

PROČ GIBON STŘÍBRNÝ?

Gibon stříbrný (*Hylobates moloch*) žije pouze na ostrově Jáva v Indonésii. Je dokonale přizpůsoben k životu v korunách stromů. Ve větvích se pohybuje pomocí dlouhých předních končetin – brachiací (ručkováním). Jedním skokem dokáže překonat vzdálenost až 10 metrů. Stejně jako jiné druhy gibonů žije monogamním způsobem života v rodinných skupinách tvořených rodiči a různě starými mláďaty.

Patří mezi ohrožené druhy – lidé kácí deštné lesy, které obývá, a zakládají na nich plantáže. Přirozené prostředí gibonů se tak neustále zmenšuje. Další hrozbu představuje nelegální obchod se zvířaty – mláďata jsou chytána a prodávána na černém trhu jako domácí mazlíčci. Jejich rodiče při obraně mláďat umírají. Ve volné přírodě zbývá okolo 4000 zvířat a populace se nadále zmenšuje.

CO JE TO COFFEE AND PRIMATE CONSERVATION PROJECT?

Indonéská iniciativa Coffee and Primate Conservation Project (CAPCP) byla

založena v roce 2012. Cílem tohoto projektu je ochrana gibonů stříbrných a dalších ohrožených druhů primátů a jejich přirozeného prostředí na ostrově Jáva v Indonésii. Jednou z cest je podpora produkce stínomilné kávy a nově i lesního medu jako trvale udržitelného a k přírodě šetrného způsobu obživy a rozvoje místních komunit. Káva značky „Kopi Owa“ produkovaná v rámci Coffee and Primate Conservation Project pomáhá chránit jávskou přírodu a primáty, kteří nežijí nikde jinde na světě.

Pěstování kávy má často negativní dopady na přírodu. Od 70. let minulého století se kvůli jejich větší odolnosti vůči nemocem a plísňím pěstují především slunomilné odrůdy kávovníku, jejichž plantáže mohou za kácení tropických lesů a kvůli větší potřebě hnojiv a chemických postřiků i za znečištění půdy a vody. Udržitelným řešením je návrat ke stínomilné kávě, která může růst spolu s dalšími keři a stromy v rámci zdravého agro-ekosystému. Taková je i káva „Kopi Owa“ pěstovaná ekologicky

šetrnými postupy přímo v oblastech, kde se vzácní primáty vyskytují. Díky tomu zůstává zachován přirozený ekosystém, a tím i domov pro zde žijící druhy zvířat. Cílem Coffee and Primate Conservation Project je kromě ochrany ohrožených druhů zvířat také nalezení udržitelného způsobu obživy pro místní komunity. A tím se stala právě káva a lesní med.

Na záchraně ohrožených gibonů stříbrných se můžete podílet i vy, a to svou účastí ve čtvrtém ročníku charitativního běhu. Hlavní část výtěžku ze startovního, celých 80 %, bude použita pro potřeby záchranného programu přímo na Jávě v Indonésii. Zbýlá část bude věnována Zoo Ostrava.

Zoo Ostrava podporuje **Coffee and Primate Conservation Project** i prostřednictvím programu 2 koruny ze vstupu, kdy ze vstupného každého návštěvníka Zoo Ostrava putují 2 Kč na speciální účet, který je čerpán výhradně na podporu projektů věnujících se záchraně a ochraně ohrožených druhů zvířat a rostlin ve volné přírodě.

Ukradená divočina

Ilegální obchod s divokými zvířaty a částmi jejich těl je v současnosti čtvrtým nejvýnosnějším odvětvím ilegálního obchodu na světě, hned po obchodu s drogami, zbraněmi a lidmi. Mnohdy je spojen i s další organizovanou trestnou činností, jako je například terorismus. Zároveň však představuje jednu z největších hrozeb pro světovou biodiverzitu, neboť mnoho volně žijících druhů živočichů se kvůli vzrůstající poptávce a pytláctví dostalo na pokraj vyhubení. I když je ilegální obchod se zvířaty skutečně velmi závažný a rozsáhlý problém, mnohé jeho souvislosti jsou pro širokou veřejnost velkou neznámou. Věděli jste například, že:

- Zbývající světová populace volně žijících tygrů čítá asi 3 800 jedinců (na konci 90. let. minulého století to byl dvojnásobek). Jednou z příčin jejich úbytku je víra v léčebné účinky většiny částí jejich těl, které ovšem nebyly prokázány.
- V Jihoafrické republice existuje cca 160 farem, které chovají asi 8 000 lvů pro tzv. „canned hunting“ („lov v konzervě“, tzn. odstřel v ohraničeném prostoru) – takto jsou uloveni 2–3 lvi denně.
- Luskouni jsou dnes nejvíce obchodovanými zvířaty na světě a každý den putuje v Asii nelegálně přes hranice přes 100 kg šupin či luskouních těl.
- V roce 2010 byl v Číně odsouzen na doživotí Malajec, který pašoval 2 090 zmražených luskounů a 1 800 kg jejich šupin.
- V Číně je na 97 farmách na medvědí žluč legálně chováno cca 10 000 medvědů, kterých stále přibývá, a celkově se obchod s medvědy za posledních 10 let zdvojnásobil.
- V roce 2016 byly z Asie vyvezeny produkty tradiční čínské medicíny (TCM) za více než 3,42 miliardy dolarů; největšími vývozci TCM jsou Čína a Indie a nejčastěji jde zboží do Evropy a USA.

I když se může zdát, že ilegální obchod s divokými zvířaty je problém pouze afrických či asijských zemí, ve skutečnosti jsou do něho velmi často zapojeni i Evropané – a to včetně mnoha Čechů. Zabavení divokých zvířat nebo částí jejich těl přímo na území České republiky nejsou ničím výjimečným i navzdory stále větší vynalézavosti pašeráků. Dokládá to například to, že:

- Od roku 2007 bylo v ČR chováno lidmi cca 360 tygrů (pouze 39 v zoo); ale ačkoliv se tygr v přírodě či v zoo dožívá až 20 let, průměrná doba dožití tygra v soukromém chovu v České republice je 5 let.
- Od roku 2009 lovilo v JAR nosorožce 60 Čechů, přičemž rohy uloveného nosorožce bylo schopno předložit jen 12 z nich, což znamená, že 73 % českých lovců nosorožců bylo velmi pravděpodobně zapojeno do ilegálního obchodu s rohy.
- Přes ČR údajně projde cca 1 tuna slonoviny ročně, přičemž přinejmenším část této slonoviny byla prokazatelně zapojena do financování teroristické organizace Armáda Božího odporu operující v Africe.

Právě proto vznikla „Ukradená divočina“ – první komplexní informační kampaň v České republice podkryvající přehlížená fakta ilegálního obchodu s divokými zvířaty a částmi jejich těl v Evropě, a především pak právě na území Česka.

Na konci června 2018 Ukradenou divočinu oficiálně spustila Zoo Ostrava spolu s organizací The Kukang Rescue Program, která na indonéském ostrově Sumatra usiluje o ochranu outloně váhavého a dalších druhů živočichů právě před ilegálním obchodem. Kampaň vznikla na základě zkušeností vedoucí Oddělení mezinárodní ochrany biodiverzity a CITES České inspekce životního prostředí Pavly Řihové, ve spolupráci s ředitelem Zoo Ostrava Petrem Čolasem, terénním zoologem Zoo Ostrava a vedoucím záchraného programu Kukang Františkem Přeborským, terénní zooložkou Zoo Olomouc a fotografkou Lucíí Čižmářovou, mluvčí The Kukang Rescue Programu

Kateřinou Holubovou a dalšími členy týmu. Brzy po svém spuštění kampaň získala záštitu Ministerstva životního prostředí.

„Ukradená divočina“ – to jsou především osvětové webové stránky www.ukradenadivocina.org, které se věnují komplexní problematice ilegálního obchodu s různými skupinami živočichů a představují také nejčastější důvody a motivace tohoto obchodu, mezi které patří například tradiční čínská medicína, obchod s domácími mazlíčky, obchod se suvenýry a další. Jelikož se v současnosti stále větší část veřejnosti pohybuje v prostoru sociálních sítí, web doplňuje facebooková a instagramová stránka Ukradená divočina – Stolen Wildlife. Jako druhý hlavní pilíř kampaně vznikla i unikátní série fotografií zaměřených na hlavní témata Ukradené divočiny. Zajímavostí je, že všechny exempláře zvířat a částí jejich těl vyobrazené na fotografiích, jako je slonovina, nosorožčí rohy, kožešiny kočkovitých šelem, šupiny luskounů aj., byly zabaveny kontrolními úřady v České republice. To jen dokládá, že se problém ilegálního obchodu s nimi skutečně týká i Česka. Ve formě informačních panelů jako tzv. Stezka či Výstava Ukradené divočiny jsou fotografie k vidění již ve více než desítkách českých i slovenských zoo, na několika školách, úřadech a v jiných institucích, a další se přidávají, neboť zájemcům o instalaci foto-panelů pro osvětové účely jsou poskytována tisková data zdarma. Poprvé byly fotografie k vidění v Zoo Ostrava, kde od června 2018 tvoří Stezku Ukradené divočiny probíhající napříč areálem zoologické zahrady.

František Přeborský a Kateřina Holubová

Skleněné plochy a ochrana ptáků

Pomoc volně žijícím ptákům nespočívá jen v instalaci budek a dalších opatření zvyšujících možnosti pro jejich hnízdění, nutné jsou např. i úpravy na budovách a dalších lidských stavbách, které mohou ptákům způsobovat nejrůznější zranění či dokonce smrt. Jedná se například o skleněné plochy včetně oken u rodinných domů.

VÍTE, ŽE...

- Na světě uhynie po srážce s čirou nebo zrcadlicí výplní více než miliarda ptáků ročně?
- Kolik ptáků se takto zabije u nás, přesně nevíme, naše odhady se pohybují okolo 1 milionu?
- Skla a jim podobné materiály jsou tak jednou z nejčastějších příčin úhynu ptáků?

Sklo a jemu podobné materiály se v současné době těší stále větší oblibě a v zastavěné i volné krajině přibývají. Skleněné plochy, včetně oken našich domů, velmi věrně odrážejí obraz svého okolí a obzvláště, pokud se ve skle zrcadlí zeleň či vodní plocha, ptáci do nich narážejí v plné rychlosti. Nebezpečné jsou však i výplně protihlukových stěn, autobusových zastávek, zábradlí balkonů, skleníků, zimních zahrad apod. Po nárazu do skla ptáci utrpí zranění, jako je vnitřní krvácení nebo otřes mozku, a téměř polovina

z nich okamžitě umírá. Nezabezpečené jsou plochy již od velikosti 1 m².

PROČ PTÁCI DO SKEL NARÁŽEJÍ?

- Ptáci se v průměru pohybují výrazně rychleji než savci. Například drobní pěvci při přeletěch dosahují rychlosti min. 30 km/h, holubi běžně létají rychlostí až 70 km/h.
- Ptáci mají (s výjimkou sov) oči umístěny po stranách hlavy, nejostřeji tedy vidí do stran. Za letu věnují nejvíce pozornosti prostoru kolem sebe a pod sebou, ne prostoru před nimi.
- Ptáci nedovedou rozlišit, co je skutečnost a co je její zrcadlový obraz. Do zrcadlové plochy tak ptáci zamíří v přesvědčení, že letí do bezpečí zeleně či z důvodu vyhnání „soka“.

JAK POMOCI?

Hojně používané siluety dravých ptáků nejsou proti kolizím účinné. Aby dokázaly průhledné plochy pro ptáky zviditelnit, je třeba je rozmístit velmi hustě (max. do vzdálenosti 10 cm od sebe). Jedna nebo několik málo nálepek ptačích siluet na velké ploše nefunguje. Ideální je na ptáky myslet již při stavbě budovy, během níž mohou být skla s předstihem zabezpečena potíštěním, tónováním či opískováním. K dodatečnému zabezpečení skleněných

plach je vhodné použít žaluzie, pergoly, záclony, závěsy atd. Dobrým řešením je hustě aplikovat UV nálepky, které jsou pro lidské oko téměř nezatelné, ale většina ptáků je vidí dobře.

V ostravské zoo byly proti nárazům ptáků zabezpečeny první skleněné plochy ve výběžích chovaných zvířat, a to pomocí lan vertikálně zavěšených v pravidelných rozestupech. K vidění jsou například ve venkovních výběžích šimpanzů a kočkodanů Dianiných u Pavilonu evoluce, dále u výběhu pardálů obláčkových a přibývají budou další.

Více info na www.birdlife.cz

Červenka obecná zabitá po nárazu do skleněné plochy.

Nové edukativní prvky

V prostoru před vstupem do pavilonu slonů mohou návštěvníci nově vidět malbu obřích vyhynulých savců – těch největších, kteří kdy chodili po Zemi, a dále expozici Afrotheria prezentující skupinu savců, mezi něž se řadí sloni, resp. chobotnatci, dále damani, sirény, hrabáči a další zástupci.

MALBA OBŘÍCH SAVCŮ

Na betonové stěně naproti vchodu do pavilonu slonů vznikla malba obřích vyhynulých savců v životní velikosti. Pro srovnání, o jak obrovská zvířata se jednalo, je mezi nimi ztvárněn i slon indický, který je zde nejmenším tvorem. Součástí malby je také pravděpodobně největší suchozemský savec, který možná překvapivě nepatří mezi chobotnatce, ale byl příbuzný dnešním nosorožcům. Byl to tvor s názvem **Paraceratherium** (dříve nazývaný *Indricotherium*). Návštěvníci zde uvidí také největší druh mamuta nebo nejnámější druh mamuta – mamuta srstnatého (jehož kosterní model najdou návštěvníci u jedné z vyhlídek do venkovního výběhu slonů). *Paraceratherium* bylo bezrohé a obývalo v pozdním oligocénu rozsáhlé území Eurasie. Jeho výška v kohoutku byla odhadnuta na 4,8 m a hmotnost na 20 tun. Největším druhem mamuta byl zřejmě *Mammuthus trogontherii* podle odhadů dosahující výšky v kohoutku kolem 4,5 m a hmotnosti 10 tun. Délka klů starých samců byla odhadnuta na víc než 4,5 m. Objevil se na území Eurasie ve středním pleistocénu. Nejnámější z mamutů, **mamut srstnatý** (*Mammuthus primigenius*), patřil mezi faunu Evropy, Asie i Severní Ameriky. Poslední sibiřské a aljašské populace přežily možná až do 8000–7500 př. n. l. K životu potřeboval tzv. glaciální stepi s převládajícími travinami, proto k jeho vyhynutí značnou mírou přispěly globální změny klimatu na konci pleistocénu, kdy docházelo k rozšiřování lesů a k intenzivnějším zimním sněhovým srážkám. Částečně se na vyhynutí mamutů podíleli i pravěcí lovci, kteří je lovíli jako zdroj masa, kly a kosti jim sloužily jako materiál na výrobu náradí a ozdob, stavbu

obydlí i jako palivo, kůže pak jako oděv. Pro srovnání slon indický (*Elephas maximus*) měří v kohoutku do 3,5 (4) m a váží 5–6 t.

Malbu o ploše bezmála 120 m² vytvořil mladý umělec **Nikola Vavrouš** společně s **Tomášem Bírošem**.

AFROTHERIA

Vedle vstupu do pavilonu byla dále vybudována expozice představující skupinu tzv. **Afrotheria**. Český bychom mohli tuto morfoloogicky poměrně různorodou vývojovou linii převážně afrických savců nazvat afrosavci. Afrotheria se ve vývoji oddělila od ostatních placentálních savců před 100 až 110 mil. let. Patří k nim chobotnatci, damani, sirény, hrabáči, bércouni a afrosoricidi (dříve mezi hmyzožravce řazení bodlíni a zlatokrti). Touto na první pohled nesourodou skupinu pojí několik podobností ve stavbě těla. Většina afrosavců

má chobot či chobůtek, velmi pozdě se prořezávající trvalý chrup, počet hrudních a bederních obratlů je poměrně variabilní (20–31) a přesahuje obvyklých 19 (pro ostatní savce). Afrotheria byla vyčleněna teprve nedávno (v roce 1997) na základě podobnosti sekvencí mitochondriální DNA.

Součástí nové expozice jsou kostry afrosavců, kteří jsou chováni i v ostravské zoo – **damana stromového** (*Dendrohyrax arboreus*) a mláděte **slona indického** (*Elephas maximus*). Dále je zde kosterní model **korouna bezzubého** (*Hydrodamalis gigas*) – vyhynulého zástupce sirén. Model korouna vznikl za finanční podpory Moravskoslezského kraje. **Damani**, ač jsou blíže příbuzní slonům, dokážou obratně šplhat po skalách a stromech. Za svou dovednost vděčí měkkým polštářkům na chodidlech, kam ústí žlázy vylučující lepkavý sekret. Zajímavostí jsou stále dorůstající horní řezáky, které tvoří jakési kly a prsty zakončené nehtovitými kopýtky. Neaktivnější jsou za svítání a za soumraku, a proto se jejich domovem v zoo staly expozice s převráceným světelným režimem v pavilonu Tanganika (damani stromový) a Pavilonu evoluce (damani pralesní).

KOROUN BEZZUBÝ

(*Hydrodamalis gigas*)
Obýval Beringovo moře v okolí Komandorských ostrovů. Pro Evropany ho objevila roku 1741 výprava Vituse Beringa, která na ostrovech ztroskotala při průzkumu severní části Pacifiku. Tento býložravý obr dosahující délky 9 m a hmotnosti 10 t, byl vyhynul už v roce 1768, tedy pouhých 27 let po svém objevení!

Galerie mláďat

DAMAN STROMOVÝ

(*Dendrohyrax arboreus*)

Ostravská zoo jako první zoo na světě začala v roce 2009 s chovem těchto tajemných nočních savců. Úspěšně se zde také rozmnožují. Už se narodilo deset mláďat, ale všechna v chovatelském zázemí. Koncem ledna přišlo na svět mládě nově sestaveného páru i v expoziční části zoo – v Noční Tanganice. Návštěvníci tak mohou poprvé pozorovat mládě tohoto raritního druhu. Aktuálně chováme osm damanů stromových – tři samce, dvě samice a tři mláďata.

VODUŠKA ABOK

(*Kobus megaceros*)

Prvním mláďetem roku 2019 bylo mládě vodušky abok – sameček narozený 3. ledna. V průběhu jara přišlo na svět dalších pět mláďat – tři samci a dvě samičky. Jak prozrazuje název, obývají vodušky okolí sladkých vod a mokřady východní Afriky. V důsledku vysoušení mokřadů, potravní konkurenci domácího dobytka a přímému lovu pro maso patří k ohroženým druhům. V zoo jsou tito vzácní kopytníci k vidění ve výběhu afrických zvířat, který je i součástí safari.

HULMAN POSVÁTNÝ

(*Semnopithecus entellus*)

Ve skupině hulmanů posvátných je docela čilo. Od loňského prosince se zde narodilo zatím sedm mláďat. Tyto středně velké asijské opice obývají od roku 2010 společně s párem medvědů ušatých moderní expoziční Čitván s téměř hektarovým přírodním výběhem. Ostravská skupina opic čítá aktuálně 19 členů, a je tak nejpočetnější nejen v Evropě, ale i na světě mimo Indii. Díky prostoru a početné skupině se jejich chování blíží přirozenému způsobu života ve volné přírodě.

OVCE DOMÁCÍ – VALAŠKA

(*Ovis ammon f. aries*)

Ve výběhu ovcí domácích valašek běhají jehňata narozená za chladných únorových dnů. Mezi několika bílými je i jedno černé. Takové zbarvení není u tohoto plemene běžné. Ve stádu je od loňského roku jedna černá samice a ta rodí i černá jehňata. Valaška je původní hrubovlnné plemeno chované pro mléko, maso a vlnu. Na naše území se dostalo s valašskou kolonizací v 15.–16. století a dnes je velmi vzácné. Podařilo se však zachránit před prokřížením s jinými plemeny.

ZOBOROŽEC KAFERSKÝ

(*Bucorvus leadbeateri*)

V zázemí pavilonu afrických zvířat probíhá odchov v pořadí 10. mláďete zoborožce kaferského – jednoho z největších druhů zoborožců. Samice v přírodě snázejí vejce do stromových dutin a s odchovem pomáhají mladší samice, které ještě neměly mláďata. V zoo se pro zvýšení úspěšnosti inkubuje vejce v líně, po vylíhnutí je mládě vráceno zpět matce a další odchov probíhá přirozeně bez zásahu člověka. Druh je ohrožen ztrátou hnízdních míst a změnou krajiny zemědělskou činností.

ŽELVA HAMILTONOVA

(*Geoclemys hamiltonii*)

Ostravská zoo chová vzácné želvy Hamiltonovy od roku 2010. K vidění jsou v expoziční Čitván v akváriu s názvem Kali Gandaki. Koncem roku 2018 se v chovatelském zázemí vylíhla mláďata. Z celkem 13 nakladených vajec přežila čtyři – jedna samička a tři samečci. Tato středně velká sladkovodní želva je v zoologických zahradách chována jen zřídka, v ČR pouze v naší zoo. Evropská populace čítá necelých 70 jedinců, odchov mláďat se však daří pouze ve třech zoo.

Sbírky pro ochranu přírody

Jak může staré oblečení pomoci zachránit africké slony, čím pomohou staré mobilní telefony gorilám a jak dalekohledy ochrání drobné pěvce v jihovýchodní Asii? Vězte, že i takovým zdánlivě nesouvisejícím způsobem je možné zapojit se do záchrany ohrožených druhů...

SBÍRKA OBLEČENÍ A OCHRANA SLONŮ V AFRICE

Už druhým rokem mají lidé možnost zapojit se do záchrany afrických slonů přímo v jejich domovině – stačí, když do ostravské zoo přinesou nepotřebné, ale stále nositelné oblečení, které není roztrhané, příliš obnošené apod. Sbíрку pořádá Zoo Ostrava s organizací **MOMENT charity shops**, která v České republice provozuje síť dobročinných second handů. Před vstupem do zoo je od června 2018 umístěn **speciálně označený kontejner na textil**, do kterého můžete oblečení vhadzovat. Získané oblečení si průběžně pracovníci Momentu odvázejí, třídí a prodávají ve svých obchodech, kterých je v České republice už devět (v Ostravě, Praze, Karviné a Frýdku-Místku).

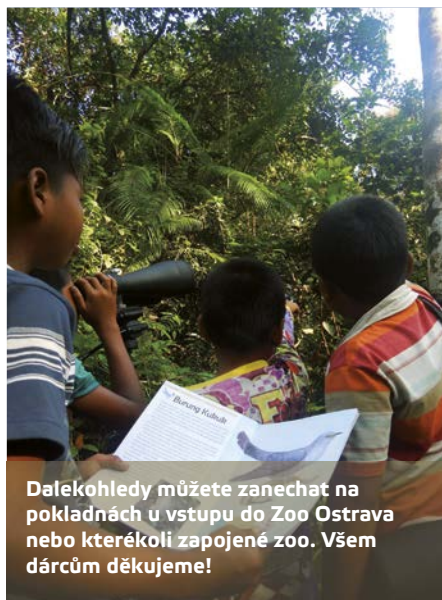
Výtěžek z prodeje putuje na podporu organizace **Save Elephants**, která bojuje proti nelegálnímu zabíjení slonů v Africe. **Každý den je kvůli slonovině v Africe zabito až 100 slonů!** Pokud bude toto tempo pokračovat, sloni už nemusí za 20 let v přírodě vůbec existovat. Sloni afričtí přitom původně obývali téměř celou Afriku (dokonce se vyskytovali i na Sahaře v době, kdy byla ještě zelená). V současné době je velikost volně žijící populace odhadována na **400 000 jedinců**. Společnost **Save Elephants**, založená Arthurem Sniegonem, bojuje v Africe proti pytláctví a ilegálnímu obchodu se slonovinou.

SBÍRKA DALEKOHLEDŮ

A ZÁCHRANA PĚVCŮ V JV ASII

Staré, ale stále ještě funkční dalekohledy je možné odevzdat do některé z českých a slovenských zoologických zahrad zapojených do ochranné kampaně **Silent Forest** (Ztichlý les) na záchranu zpěvných ptáků v jihovýchodní Asii. Jejich populace decimuje pytláctví, nelegální odchyt a prodej na populárních ptačích trzích po celé Indonésii. Dalekohledy získají indonéské děti, které se zapojí do speciálních výukových programů na rozvíjení zájmu o životní prostředí a jeho ochranu, a to ve spolupráci s organizací **Green-books.org**. Ta již několik let vzdělává místní děti a pomáhá zvyšovat jejich povědomí o přírodě a udržitelném rozvoji.

Kampaň **Silent Forest** má přispět k lepšímu povědomí obyvatel Indonésie o negativním

Dalekohledy můžete zanechat na pokladnách u vstupu do Zoo Ostrava nebo kterékoli zapojené zoo. Všem dárcům děkujeme!

vlivu odchyty zpěvných ptáků na jejich populace ve volné přírodě a pomoci získat finanční prostředky potřebné na konkrétní záchranné projekty. V České republice a na Slovensku je do kampaně zapojeno 16 zoologických zahrad sdružených v Unii českých a slovenských zoologických zahrad (Zoo Bojnice, Zoo Bratislava, Zoo Brno, Zoo Děčín, Zoo Hluboká, Zoo Hodonín, Zoopark Chomutov, Zoo Jihlava, Zoo Košice, Zoo Liberec, Zoo Olomouc, Zoo Ostrava, Zoo Plzeň, Zoo Praha, Zoo Spišská Nová Ves, Zoo Ústí nad Labem).

SBÍRKA MOBILŮ A OCHRANA GORIL V AFRICE

Cílem projektu je sběr starých mobilních telefonů prostřednictvím zoologických zahrad, který nese název **MOBILIZACE V ZOO**. Partnerem projektu je společnost **REMA Systém** zabývající se sběrem a likvidací vysloužilých elektrospotřebičů. Za každý odevzdaný telefon zaplatí **REMA Systém** 10 Kč, a podpoří tak konkrétní projekt na ochranu zvířat ve volné přírodě. Vybrané peníze jsou použity k vybavení strážců kamerunské rezervace Dja, v níž žijí sloni, gorily a další vzácná zvířata, která ohrožují nájedzy pytláků. V rezervaci působí asi 60 strážců, kteří ale bez potřebného vybavení nemohou úspěšně čelit ničivému působení pytláků. Chybí jim spojovací technika, stany, ale třeba také kvalitní boty a oblečení.

Sběr starých mobilů a jejich recyklace má ještě další aspekt. K výrobě se používají vzácné kovy, které se těží ve střední Africe. Těžba surovin přispívá k poškozování tamní přírody. Např. při výrobě kondenzátorů do mobilů a dalších zařízení se využívá tantal. Čtyři pětiny světových zásob tohoto prvku se nachází ve východní části Demokratické republiky Kongo, která je domovem řady ohrožených druhů. Náhlý vzestup prodeje elektronických výrobků po celém světě vedl v posledních letech ke zvýšení cen tantalu a tím i jeho ilegální těžby. V Kongu se tak ve velkém kácí pralesy. Recyklací telefonů se sníží poptávka po těžbě tantalu a zamezí se tak devastaci přírody.

Jaro je doba úklidů, kdy lidé větrají šatníky, vybavují se novými věcmi pro nadcházející období dovolených. Prosíme, nevyhazujte vyřazené, ale ještě hezké či funkční věci, ale doneste je k nám do zoo. Vaše rozhodnutí může zlepšit, nebo dokonce zachránit život. Děkujeme!

Jedna taška nepotřebných věcí pokryje náklady na celodenní krmení pro celý psí tým v Kongu, který je speciálně vycvičen k odhalování pytláků.

JAK TO VIDÍ PTÁCI

Jak jste se mohli dočíst uvnitř časopisu, vidí ptáci poněkud jinak než my lidé. Nám se může nějaký ptáček jevit jako černý nebo nenápadně zbarvený, ale ptáci jej vidí mnohem barevnějšího. Zkuste si vybarvit omalovánku podle návodu a uvidíte sami..

